

СОЦИАЛНАТА РАБОТА С ГРУПА В ПРАКТИЧЕСКОТО ОБУЧЕНИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ РАБОТНИЦИ

Христина Коларова - Василева

SOCIAL WORK WITH GROUPS IN PRACTICAL TRAINING OF SOCIAL WORKERS

Hristina Kolarova - Vasileva

ABSTRACT: In this paper presents social work with group as a practical method of social work that helps individuals improve their social functioning and through targeted action to help more effectively deal with the individual, group or problems. Social group work is defined as training activities for the acquisition of necessary social habits and skills. Individual and group objectives are achieved in the process of activity in the group. The group performed discuss the functions and discuss the problems is encouraging mutual assistance is implemented assistance in solution of individual problems. While working models are designed for optimum social functioning and stabilization of emotional tension

KEY WORDS: social work with group, training activities, practical training.

Изследването е финансирано по проект № РД-08-85/03.02.2017 г. от параграф на фонд „Научни изследвания” на ШУ „Епископ Константин Преславски”.

Социалната работа с група представлява практически метод на социалната работа, която подпомага личностите да подобрят своето социално функциониране и чрез целенасочени действия да подпомогне за по-ефективното справяне с индивидуалните, групови или проблеми в микросоциума.

Терминът "групова работата" се използва по отношение на дейностите с групи, които изискват специфични професионални знания и умения, когато социалната груповата работа се разбира, като особена форма на самостоятелна работа. В този контекст, социалната работа се характеризира с:

- Проблемно-ориентирани подходи, в които спецификата на проблемите предизвиква определени техники на груповата работа;
- Ориентация на груповата работа към работа с установяване на субект – субект отношения в групата, където социалните работници имат роля на посредници и фасилитатори;
- Ориентация на техники и методи на груповата работа, прилагани в сходни дисциплинарни области;
- Адаптиране и прилагане на теоретични подходи в практиката;
- Създаване на индивидуални подходи и принципи, свързани с работата в различните случаи.

Социална работа с група представлява интерперсонална помощ при работа в малки групи, като се използва груповият контекст за постигане на индивидуални и групови цели. Социална работа в група, както и социална работа с даден случай, включва различни подходи на поведенчески обмен, личностно развитие, умения за общуване, ориентирани въпроси, социално действие. На практика социалната работа с група е застъпена в достатъчно широк аспект от групово консултиране до терапевтични подходи.

Дейности, застъпени в социалната работа с група:

- Развитие на цялата група както и на отделните и членове;
- Развитие на взаимопомощ и взаимоподдръжка сред членовете на групата;
- Използване на групови процеси за поддържане живота на групата;
- Развитие на автономност в групата.

В груповата работа се използват развиващи, рехабилитационни и организационни подходи, социални тренинги и тренинги за развитие на социални компетенции.

Типология на социалната работа с група

Систематизиране на реалните направления на социалната работа в група може да се представи чрез следната класификация:

- Свободни групи;
- Образователни групи;
- Целенасочени социални групи;
- Терапевтични групи.

Според Р. Михайлова в немската социална реалност социалната работа с група е застъпена като метод и в „подкрепяща семействена помощ”, която цели превенция от изоставяне и справяне с трудностите при възпитанието и отглеждането на децата вътре в семейството (3, с.37).

Папел и Ротман предлагат друга класификация на социалната работа с група:

- Модел на социалните цели – това е парадигмата на традиционните дейности, приети в практиката на доброволци, но тя се отъждествява в съответствие с нивото на развитие на практика в социалната работа;

- Клиничен модел на социалната работа в група се основава на две доминанти, използвани в груповата работа: инструменти и контекст. Този модел се характеризира с определен технологичен подход, който включва елементи като договор, план за действие, формиране на групата и развитието и;

- Модел на взаимодействие (взаимопомощ) – състои се от елементите на взаимна помощ на членове на групата в процеса на груповата динамика.

Таблично можем да представим груповата работа по следния начин:

	Модел на социалните цели	Клиничен модел	Модел на взаимодействие
<i>Тип на услугата</i>	Социализация и активност	Интеграция и адаптация	Адаптация, социализация, интеграция, потребление
<i>Роля на социалния работник</i>	Помощник	Подпомагащ взаимодействията	Посредник
<i>Образ на член на групата</i>	Участник, гражданин, ръководител	Девиант, представител на някаква малка група	Его и алтер-его
<i>Тип дейност</i>	Широк спектър дейности и задачи, включващи работа в микросоциума	Използване средства на влияние, включващи допълнителни средства в групата	Обучение на членовете на групата посредством интерперсонални отношения
<i>Необходими умения</i>	Умения за съставяне на програми	Интервенции в груповия процес на достигане на специфичните цели	Категоризация и диалог
<i>Теоретична база</i>	Еклектична теоретична база	Социално ролева теория, психология, груповата динамика	Системна теория
<i>Груповата цел</i>	Социално съзнание и социална отговорност	Лечение, социална дисфункция и специфични поведенчески взаимодействия	Постигането на съвместна система за помощ

Изхождайки от това, че социалната работа с група е насочена към разширяване на жизнено важни аспекти на потребителите, осъзнаване и придобиване на социални ценности, подобряване на социалното функциониране, към основните и цели можем да определим:

- Посреднически обмен между участниците;
- Общуване;
- Самоосъзнаване на проблемите;
- Реалистична оценка на собствените проблеми;
- Приемане на социалните норми и ценности.

Етапи на развитие на социалната работа с група:

Социалната работа с група има определени фази на активност, всяка от които определя своята организационна и терапевтична натовареност. Съществуват различни периодизации на груповото развитие, едно от които е предложено от Конопка.

Процесът на помощ в груповата интервенция се осъществява посредством следните етапи:

1. Етап на целенасочено, основано на разбиране професионално взаимодействие между социалните работници и групата;
2. Етап на управление на груповите процеси, осъществяване на взаимодействие между всички членове на групата;
3. Етап на осъществяване на вербална комуникация между членовете на групата;
4. Етап на осъществяване на невербална комуникация между членовете на групата;
5. Етап на целенасочен избор и създаване на необходимата терапевтична среда.

Необходимо е да се отбележи, че стadiите на социална работа с група, определяни от съвременните изследователи в цялост, без да се взема под внимание терминологичните и структурни различия, може да се представят чрез следния обобщен ред:

1. Стадий на ориентация – всеки потребител осъзнава себе си като член на групата – извършва се избор на роли, ориентация в създадените се ситуации, проявяват се определени страхове от неизвестните форми на взаимодействие;
2. Стадий на властта – оформят се ролите в групата – започва борба за лидерство, расте съпротивлението, може да възникне агресия в отношенията между отделни членове или оформили се групички, възникват норми и ценности при непосредствено участие в групата;
3. Стадий на преговорите – започва структуриране на групата, възниква групово позитивна сплотеност, поставят се общи цели, роли и задачи на групата, идентифицират се сходни проблеми и емоционални преживявания;
4. Функционален стадий – стадий на активно работеща група – интерес в решаване на проблемите, подкрепа на членовете един друг, искреност и спонтанност, стадий на приемане на общи решения;
5. Стадий на разпад на групата – ситуацията, когато отделни членове на групата или цялата група достигат до решение на своите проблеми и се достига до изпълнение на задачата, поставена в съвместната групово дейност.

Основни видове социална работа с група:

Групи за възстановяване – организират се в микросоциума и места за работа с потребители на услуги. Състоят се от индивиди с общи ценности, интереси и възгледи, живеещи съвместно в еднакви социални и икономически условия. Основна цел – съвместно рационално споделяне на свободното време. В основата на груповата динамика е поставена спонтанната активност на групата, доброволното приобщаване на членовете, участие в различни събития и игри, съвместно обсъждане на информация и др.

Групи за възстановяване на умения – основната им цел е да се помогне на потребителите на услуги да възстановят загубени умения или да ги затвърдят. Такива групи имат достатъчно широк спектър форми на дейност – от различни игри до занятия по приложно изкуство.

Образователни групи – социалната работа в тези групи се основава на общия интерес на потребителите към определен проблем. Тези проблеми в своята същност се фокусират в реалите потребности на отделните индивиди или техните семейства. Работата се фокусира върху социалните им потребности, като организация на семейния бюджет, възпитанието на децата, въпроси за взаимоотношенията и др.

Посредничество – в основата му лежи теорията на социалната система, груповата теория и теорията на малките групи, участието на индивида във взаимодействията в групата. Процесът на помощ включва настройка и приготвяне на социалния работник а среща с групата. Цел – хармонизиране потребностите на личността и обществото. Социалният работник е в ролята на посредник и вдъхновител.

Група за самопомощ – помощта, която се оказва в групата се базира на взаимната поддръжка на членовете. Социалният работник, чрез организиран и контролиран процес предава функциите си на групата. В тази група са заложили принципите на самоусъвършенстване, чрез развитие на самосъзнанието, което е необходимо да подобри социалното функциониране. Идеологията на групата за самопомощ се формира на следните основания:

- Потребителите с еднакви проблеми могат най-добре да се разберат един друг и да си помогнат;
- Групата е ефективна среда за оказване на помощ, чрез самостоятелни решения на проблемите, вследствие на което се формира чувство на удовлетвореност;
- Съвместното решаване на проблеми формира чувство на увереност;
- Членовете на групата в процеса на проиграване на проблемите усвояват роли, помагачи им за по добро социално функциониране;
- Общуването в групата подпомага самопомощта;
- Подпомагане на приемане към груповата принадлежност;
- Обезпечение на адекватно разбиране на всички проблеми или състояния;
- Обезпечение на възможности за поемане на отговорност в групата.

Терапевтични групи – основната им цел е на база на груповото общуване да се придобият навици за разбиране на окръжаващата ги среда. Груповата терапия има следните цели:

- Помага за развитието на междуличностни отношения;
- Способства за развитие на личността;
- Помага за отстраняване на хронични проблеми със здравето;
- Засилва самосъзнанието на отделната личност.

При практическата работа в група социалните работници имат следните основни параметри:

- Направление помощ – груповата работа е работа с потребители, обединени в групи, в които основните подходи могат да бъдат: терапия в групата, груповата терапия, терапия посредством групата или съчетание от всички подходи;
- Цел – облекчение на комуникацията и подпомагане на отпадането на бариерите и социалната изолация, решение на проблемите, благодарение на социалното обкръжение;
- Роли в процеса на груповата работа – в социалната работа с група социалният работник може да играе както основна (централна) роля, така и спомагателна роля;
- Направление на дейностите – в аспекта на социалната работа с група, разглеждайки различни типове и видове групи, крайната цел на груповата дейност се изразява в ефективното лично и групово функциониране на потребителите в обществото и социума.

В заключение можем да обобщим задачите в практическото обучение на социалните работници. Социалната работа в група се определя като обучаваща дейност за придобиване на социално необходими навици и умения. Индивидуалните и груповите цели се постигат в процеса на дейност в групата. В групата се извършва обсъждане на функциите и се дискутират проблеми, поощрява се взаимопомощта, осъществява се съдействие в решението на

индивидуалните проблеми. В процеса на работа се проектират модели за оптимално социално функциониране и стабилизиране на емоционалното напрежение.

References:

1. Bodalev A.A. Vospriyatie i ponimanie cheloveka chelovekom. — M., 1990.
2. Douэл M., Shadlou S. Praktika sotsialnoy raboty. — M., 1995.
3. Mihaylova, R. Germanskiyat opit s detskite institutsii, Shumen, Izdatelstvo na Shumenskia universitet "Episkop Konstantin Preslavski", 2015.
4. Pronik A.A. Mezhlichnostnoe otsenivanie v malыh gruprah. — Kiev, 1982.
5. Rober M.-A., Tilyman F. Psihologia individa i gruppy. — M., 1988.
6. Конопка, G. Social Group Work: A Helping Process. — N.-Y., 1963.

Hristina Vasileva

Lecturer at Department of Social Work

At Konstantin Preslavsky – University of Shumen

h.vasileva@shu.bg